

Рис. 3. Карта соціального партнерства

В свою чергу, ефективність цього партнерства залежить від обраної моделі. Дослідження виявило, раціональне функціонування взаємовідносини держави та бізнесу базуються на виборі Партнерської моделі обміну ресурсами. Побудова карти соціального партнерства на основі трьох рівневої системи організації процесу соціального партнерства є логічним етапом визначення етапів цього партнерства.

Список використаних джерел:

1. Тематическая программа «Бизнес и государство». — Ассоциация менеджеров. — 2003. — <http://www.amr.ru>.
2. Курбатова М.В., Левин С.Н. Преобладание иерархического типа взаимодействия власти и бизнеса как проявление зависимости от предшествующего развития // <http://ecsocman.edu.ru>.
3. Чирикова А. Бизнес как субъект социальной политики в современной России // Общество и экономика. — 2006. — № 9. — С. 116 – 117;
4. Розенков Д.А. Управление развитием отношений бизнеса, общества и государства в современной экономической системе. Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора экономических наук. — М., 2007. — С.26 – 28.
5. Волгин Н.А., Егорова В.К. Социальная корпоративная политика: проблемы, опыт, перспективы. — М., 2002.

УДК 330.1 (045)

ТАТАРЕНКО Н.О.,
 Інститут світової економіки
 і міжнародних відносин НАН України,
 пров.наук.співр., к.е.н., проф.

НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА ІДЕОЛОГІЯ ЯК ОБ'ЄКТ ГЛОБАЛЬНОГО ВПЛИВУ

Анотація. У статті йдеться про глобальні чинники формування ідеології розвитку національних економік. Обстоюється теза про виключну роль суспільної ідеології, в основу якої покладається теза про пріоритетність загальносуспільного інтересу щодо приватного. Ментальність та культура суспільства розглядаються як основа комунітарної ідеології, якій протистойть глобальна космополітична ідеологія.

Ключові слова: національні інтереси, культура соціуму, гео економічна парадигма, глобальна транскультура, ідеологія економічного розвитку, уніфікація, монополізація, національна свідомість.

Аннотация. В статье идёт речь о глобальных факторах формирования идеологии развития национальных экономик. Отстаивается тезис об исключительной роли общественной идеологии, в основу которого заложен тезис о приоритетности всеобщего интереса к частному. Ментальность и культура общества рассматриваются как основа коммунитарной идеологии, которой противостоит глобальная космополитическая идеология.

Ключевые слова: национальные интересы, культура социума, геоэкономическая парадигма, глобальная транскультура, идеология экономического развития, унификация, монополизация, национальное сознание.

Annotation. The article deals with the global factors of formation ideology of national economies' development. The thesis of the exclusive role of public ideology, based on the thesis of the priority of public interest in comparison with private is advocated. Mentality and culture of society are treated as a basis of communitarian ideology, whom a global cosmopolitan ideology opposes.

Keywords: national interests, culture of socium, geo-economic paradigm, global transculture, ideology of economic development, unification, monopolization, national consciousness.

Нинішній проект економічної глобалізації за його сутнісним наповненням може трактуватись як намір монополізації світового економічного простору, здійснюваної на засадах його уніфікації: задекларована домінуючими країнами лібералізація світового господарства насправді має на меті її «атомізацію», що спрощує процеси підпорядкування та поглинання, і має кінцевим наслідком – формування однополюсного світу, керованого з єдиного економічного центру.

Різновекторний напрям глобалізаційного процесу, що реалізується переважно на рівні національних держав і цивілізаційних утворень, неоднорідність протікання глобалізації в економічній, політичній, соціокультурній сферах дає можливість розглядати даний, безумовно, інтеграційний нелінійний процес з позиції синергетичного підходу: ця синергія забезпечується ефектом взаємодоповнення і взаємопідсилення процесів монополізації, що відбуваються у всіх сферах суспільного життя.

Звичайно, як вірно зазначає А.Єрмолаєв [1], проблема гео економічної парадигми світового розвитку сформувалась об'єктивно, стала актуальною унаслідок руйнуванням принципів взаємодії держав. Слід лише зазначити, що ці зміни завдячують свідомому нав'язуванню та поширенню ідеології лібералізації, індивідуалізації (зведенню до рівню взаємодії індивідуумів) міжкраїнних відносин, а відтак – послабленню їх як політичних і економічних суверенів. Тобто з рівню міжкраїнного ці відносини спустились на рівень відносин суб'єктів господарювання, що можливе лише в умовах абсолютизації ідеї відкритості. Поза акцентами відповідної ідеології залишається та обставина, що ці стосунки вибудовуються у площині жорсткої конкурентної боротьби. Результатом цього стає взаємозалежність і взаємопроникнення національних економік, а згодом – «злиття і поглинання» на глобальному рівні, розшарування їх на домінуючі і периферійні, що спричиняє руйнацію традиційних, властивих національним державам, способів і інструментів реалізації національних інтересів країн.

Сучасна гео економічна парадигма дійсно заперечує доктрину і ідеологію захисту національних інтересів, що панувала в епохи національних держав. Суть цієї доктрини полягала в тому, що кожна держава і відповідно, спільнота-нація, як пріоритет, реалізує, просуває і захищає загальнонаціональні інтереси, підпорядковуючи їм індивідуальні. Національний інтерес полягає у створенні умов для економічної експансії країни і завоювання певних позицій на світовому ринку, у захисті інтересів національних капіталів на світових (а не внутрішніх) ринках, що створює умови для забезпечення внутрішньої рівноваги, підтримувати безкризовість виробництва і рівень добробуту, які у свою чергу гарантували забезпечення стійкості, збереження ідентичності, традицій суверенності як основи розвитку державності, захист державної безпеки в політичній, військовій і економічній сферах.

Такий інтерес не міг бути реалізований, якщо б не передбачав поєднання інтересів національного капіталу і соціальних інтересів, прямо пов'язаних із рівнем добробуту і способом перерозподілу (з точки зору національних капіталів – несправедливим) соціальних благ. З одного боку між цими інтересами існує глибока суперечність, оскільки соціальні інтереси задовольняються за рахунок продукуючої сили національних капіталів, а з іншого – національні капітали зростають за рахунок використання соціального – ресурсного і людського, потенціалів та завдяки патронату держави на зовнішніх ринках.

Криза концепту національних інтересів, власне, пов'язана з «перемогою» індивідуалістичних устремлень національних капіталів та космополітизації характеру їхньої діяльності. Ідея економічної свободи найбільшою мірою влаштує саме національні капітали, які прагнуть вивільнення з-під влади держави всередині країни, але, як і раніше, не відмовляються від її патронату на світових ринках. Національні капітали, природньо, миряться з присутністю держави там, де їм це вигідно, і намагаються звільнитися від її втручання там, де вона становить загрозу рівню доходності і свободі застосування та руху. Навіть якщо така свобода призводить до руйнування державності і шкодить соціуму, більше того – тягне за собою кримінальні наслідки. Тобто, лібералізм (породження концепту індивідуалізму) як ідеологія на користь національних капіталів вимагає усунення впливу держави (і у першу чергу перерозподільчого) на економічні процеси з метою забезпечення вільного руху та функціонування цих капіталів (без кордонів і обмежень). Натомість реалізація концепту національних інтересів, похідного від комунітаризму, ідеї державності, вимагає інших підходів – ідеології, яка

обстоє право держави бути виразником інтересів соціуму і використовувати національні капітали на його користь.

Протиборство загальнонаціональних (комунітарних) і індивідуальних інтересів (чи то вони представлені інтересами власниками капіталів, чи суверенів-феодалів, чи окремого господарюючого суб'єкта) у історичному і сталому економічному контексті завжди непримиренне і має своїм наслідком домінування тієї чи іншої доктрини на певних етапах розвитку («ефект маятника» [2]). Причому, не завжди ідеї лібералізму або комунітаризму перемагали тоді, коли у цьому загострювалась потреба: у періоди послаблення могутності держави (у точці біфуркації) країну можна як зсередини так і ззовні підштовхнути до вибору нової, часто невиправданої, ідеології подальшого розвитку. І якщо логіка суспільних трансформацій вимагає мобілізації зусиль, узгодження інтересів і їхнього об'єднання довкола загальнонаціональної ідеї, то історія знає безліч прикладів, коли країна за підштовхування ззовні обирає шлях на лібералізацію, що тягне за собою посилення протиборства інтересів і руйнування державності. Загалом у лібералізації зацікавлені країни, що посіли домінуючі позиції у світових рейтингах конкурентоспроможності і потребують нових просторів для здійснення економічної експансії.

Свого часу німецький економіст Ф.Ліст [3] проаналізувавши наслідки застосування ліберальної теорії на практиці, відкрив наступний закон: "Повсюдне і тотальне встановлення принципу вільної торгівлі, максимальне зниження мит і сприяння граничній ринковій лібералізації на практиці посилює те суспільство, яке давно і успішно йде по ринковому шляху, але при цьому послаблює, економічно і політично підриває те суспільство, яке має іншу господарську історію і вступає у ринкові відносини з іншими розвиненішими країнами тоді, коли внутрішній ринок знаходиться ще в зачатковому стані" [4]. Ф.Ліст дійшов таких висновків, спостерігаючи за катастрофічними наслідками для слаборозвинутої, напівфеодальної Німеччини XIX століття некритичного сприйняття ліберальних норм ринкової торгівлі, що нав'язувалися Англією і її німецькими лобістами. Він помістив ліберальну теорію в конкретний історичний і національний контекст і дійшов висновку: всупереч претензіям цієї теорії на універсальність, вона насправді зовсім не така наукова і безпристрасна, як хоче видаватися; ринок – це інструмент, який функціонує за принципом збагачення багатого і розорення бідного, посилення сильного і послаблення слабого.

Саме Ф.Ліст уперше вказав на необхідність співставлення ринкової моделі з конкретними історичними обставинами, а отже, перевів усю проблематику з наукової сфери в сферу конкретної політики і запропонував ставити питання таким чином: «Ми не повинні вирішувати "ринок або не ринок", "свобода торгівлі або несвобода торгівлі". Ми повинні з'ясувати, якими шляхами розвинути ринкові відносини в конкретній країні і конкретній державі так, щоб при зіткненні з розвиненішим в ринковому сенсі світом не втратити політичної могутності, господарського і промислового суверенітету, національної незалежності» [4, с.127]. І саме Ф.Ліст, обґрунтовуючи шляхи побудови економічно спроможної країни звернув увагу на роль ідеології у формуванні засад такої могутності. Він довів також, що формування та сприйняття суспільством певної ідеології базується на ментальності, унікальній за своєю суттю та породжуваній певною, національною культурою.

Власне ідеологія відбиває прагнення нації, і ці прагнення не залишаються незмінними, проте вони органічно сприймаються, а ідеологія стає дієвою лише завдяки адекватності національній культурі та високому рівню комунітарності.

У контексті цих процесів особливого сенсу набуває спроба монополізації (уніфікації) національного культурного простору, ментальності етносів і народів. Генезис соціокультурних систем за нинішніми трактуванням (наприклад, У.Бека [5]) полягає у формуванні глобального співтовариства, або «світового суспільства» тобто соціального простору, «особливого соціуму» надзвичайно рухливого і нестійкого, з розмитотою ідентичністю і системою цінностей, що формується в процесі комунікації.

Така монополізація – вимога діючої концепції глобалізації, не є новою: ще Ф.Ліст зазначав, що класична школа, започаткована в країнах, які досягли певного рівню могутності і економічної самодостатності, пропагувала ідеологію космополітизму. Не всі країни вписувались у цю ідеологію, тому домінуючі країни впроваджували її через економічну і воєнну експансію. Сучасне удосконалення методів нав'язування ідеології космополітизму не виключає використання успішно, історично апробованих. Проте ті можливості, які відкриваються завдяки сучасним інформаційним і комунікаційним системам, спрощують це завдання.

Очевидним є те, що у циклі монополізації світового ринку, яка вимагає відповідних засобів зв'язку і комунікації, що можуть забезпечити оборот капіталу і управління ним у всьому світовому економічному просторі, потрібен не синтез культур і світоглядів – потрібна їхня уніфікація. Крім того, й індустріалізація виробництва духовних благ, які не мають фізично матеріальної форми, вимагає формування адекватного йому ринку і юридичної формалізації обміну цими благами. Тому на додаток до обміну фізично матеріальними товарами, необхідний обмін духовними благами, що відбувається у формі обміну інформацією, а відтак – мають поширюватись новітні форми і засоби обміну та обробки інформації і свідомості, має бути сформована єдина ментальність, яка задовольняє вимогам уніфікації.

Глобалізація, здійснювана на монодетермінантній економічній основі, свій зміст ретельно вкриває міфами, культивованими засобами масової обробки свідомості. До першого з них слід віднести поширену думку про те, що це культурне явище виникло завдяки розвитку технічних засобів комунікації, які зблизили самі віддалені куточки світу; завдяки торжеству гуманізму, що створив основи для «взаємодії, взаємообміну і взаємозбагачення» релігій, культур, народів і країн.

Проте авторами нової ідеології не акцентується увага на тім, що ще на початку дев'яностих років членами Більдербергського клубу була сформульована базова концепція «Єдиний світ» з підтекстом «єдиний світ – єдиний ринок», підготовлена до Давоського форуму 1996 року. Декларованою метою цього проекту було пов'язане не з адаптаційними культурою, а з економічними інтересами, завдання монополізації влади на базі монополізації світової економіки.

За цим проектом людська свідомість мала послідовно завантажуватися «новітніми нормами людського гуртожитку»:

— «індивідуалізмом», який декларується як основа конкурентності і тому найкоротший шлях до успіху і процвітання, хоча насправді веде до розшарування суспільств і держав, до маргіналізації більшості і збагачення меншості;

— «космополітизмом», що трактує людину як «економічну», таку, що належить усьому світу, а не окремій спільноті. У той час як за таким трактуванням приховано замах на державність, суверенність, патерналізм – власне все те, що є основою формування будь-якої спільноти;

— «відкритістю», яка передбачає руйнування кордонів в умовах нерівної конкуренції, у результаті чого така відкритість використовується у одному напрямку – реальні ресурси розвитку відтікають зі слаборозвинених у домінуючі країни;

— «високими економічними стандартами життя», за якими прихована ідеологія «споживацтва», забезпечення безперервного попиту, яка прийшла на зміну ідеології пропозиції і раціонального використання ресурсів. Поза увагою полишені інші стандарти, заради яких, власне, формувались держави – моральні, соціальні, культурні, тощо;

— «high-techком» – «прогресом високих технологій» – матеріальної бази впровадження мультиплікативного ефекту ідеології споживацтва;

— «толерантністю», сенс якої полягає в праві меншості нав'язувати більшості своє бачення шляхів соціально-економічного, у тім числі і глобального розвитку;

— «свободою совісті», яку хоча і пояснювали, як свободу віросповідань і мислення, але при цьому мала на увазі конвенціональність (узгоджуваність) норм моралі і моральність, модернізовану під новий глобалізаційний стандарт, коли принцип превалювання потреб особистості (людина з її приналежністю усьому світу) теоретично покладається в основу розвитку суспільної моралі, тоді як насправді цей розвиток «атомізує соціуми зсередини», готуючи суспільства до зовнішньої експансії і подальшої монополізації.

Формування відповідного «ідеологічного кругозору», його поширення провідними країнами світу за межі домінування, насправді перетворилось на експансивну світову ідеологію, яка нав'язувалась країнам, що були нездатні чинити опір такій експансії, не мали важелів протидії їй. Тут варто згадати протилежний приклад Франції, яка після другої світової війни відкрила свій кіно- та інформаційний простір відтак споживацької та аморальної ідеології США, справедливо вважаючи, що її вкорінення є загрозою національній ментальності, відтак – ідентичності, а отже й суверенітету.

Глобалізація як напрям культурогенезу орієнтована, головним чином, на соціальний мікрорівень – індивідуум: саме йому адресована ідеологія споживацтва і мультикультуралізму. Такий культурогенез, базований на ідеології універсалізму-індивідуалізму вимагає економічної людини, яка користується повною свободою, переслідує лише власні інтереси, які в кінцевому рахунку завжди вступають у конкуренцію з іншими і завжди породжують нерівність. Так само як і в економічній сфері, культурогенез, обумовлений появою нових інформаційних технологій, протікає нерівномірно: культурний розрив посилюється не лише між розвиненими і відсталіми країнами, які є ринком збуту продуктів культурної індустрії, і пасивно поділяють або, навпаки, об'єднують їхні системи цінностей, але й між центром і периферією, оскільки глобалізація культурного простору поширюється, в основному, на мегаполіси, опосередковано впливаючи на периферію. Зіткнення інтересів за ознакою культурних відмінностей С.Хантінгтон визначив як «зіткнення цивілізацій». Б.С.Єрасов, уточнюючи думку американського політолога, вважає, що в даному випадку доводиться констатувати зіткнення не стільки цивілізацій, скільки етнічних спільнот, що користуються цивілізаційною символікою. Проблема зняття напруженості між локальними культурами викликала необхідність формування певних теоретичних моделей, механізмів взаємодії, як то глокалізації, мультикультуралізму, комунітаризму і т.д.

Відповідно, виникнення ендегенних чинників генезису окремої культурної системи в даний час є швидше «відповіддю» на «виклик» зовнішнього середовища, ніж органічним етапом переходу культурної системи в якісно інший стан. Вплив на культурогенез екзогенних чинників у вигляді інформаційного потоку актуалізує проблему збереження культурної спадщини. Безумовне прийняття цінностей «інших» культур викликає відчуження своєї, але зовсім не означає інтеграції в інший культурний простір. Разом з тим трансформація управлінської, комунікативної і інших функцій культури, пов'язаних з продукуванням культурних інновацій, сигналізує про збереження і підтримку спадкоємності, коду культури. Культура – це матеріальне свідчення іншого процесу, а саме антропогенезу, генезису людини. Кардинальні зміни у сфері культури сигналізують перш за все про зміну системи координат – стійких уявлень людини про світ і своє місце в ньому. Відбитком трансформації культурного простору виступають міграція, демографія, частково – тип відносин між поколіннями, між верствами в суспільстві.

Ідеологія монополізації культури за єдиним кліше, як і раніше, не знімає проблеми розвитку країни у відповідності до запитів соціуму і не дає відповіді на питання про те, що лежить в основі суверенітету в епоху

глобалізації і якими засобами сучасні нації досягають високого рівню добробуту, або втрачають могутність та свої позиції, які мали раніше.

Ідеальною формою, ідеальною моделлю взаємодії культур в XXI ст. мав би бути рівноправний діалог культур, що різняться за історичним шляхом становлення, ціннісним ядром, ментальністю. Це означало б у культурному сенсі наявність широкого кола національних економічних форм і національних інституцій, які забезпечували б конкуренцію між країнами, як носіями загальнонаціональних економічних інтересів. Але поки що історія не запропонувала жодного прикладу такої взаємодії, адже рівноправний діалог завжди унеможлилювався намаганням сильного нав'язувати своє бачення шляху розвитку, що, власне, і спостерігається у даний час.

У вертикальному розрізі також утворилась значна дистанція між культурою постіндустріального суспільства, що розділяє прагматичні і матеріальні цінності суспільства споживання, засновані на формуванні і підтримці розвитку ефективного, конкурентного виробництва в соціумі з приматом індивідуалістичних інтересів, і культурами країн, що знаходяться на периферії світового розвитку, де як і раніше через повільні темпи економічного розвитку, низький соціальний рівень, політичну нестабільність економічний прорив пов'язується з комунітарними цінностями і автаркією. «Свідомий ізоляціонізм» в даному випадку – вираз потреби суспільства, що залишено наодинці зі своїми потребами і можливостями та піддається атаці з боку більш сильної економіки і більш сильної культури. Це не категорична відмова від діалогу, це більшою мірою, вимушена локалізація, яка дозволяє захистити суспільство від розмивання.

Ще донедавна в американській глобалістиці фігурувало поняття «культурна глобалізація», яке, як визнають самі американські дослідники, нині стало непридатним, незастосовним до реалій: «Замість культурної глобалізації слід визнати складний і неоднозначний процес формування глобальних культур, що, як правило, беруть початок в національних і регіональних. Конституювання нової системи цінностей, що спирається на коди локальних культур, обертається кризою ідентичності і породжує локалізацію» [6]. При цьому посилення домінант однієї соціальної або регіональної культури над іншими, культурна гомогенізація – очевидний результат монополізації. Так вважає Р. Робертсон [7], пропонуючи, проте, ставити акцент на гетерогенній основі глобалізації, яка реалізується в ідеї глокалізації, що акумулює і синтезує сучасні тенденції глобалізації і локалізації. До цього додається, що така локалізація часто є основою загострення міжкраїнного протистояння, за яким завжди стоять економічні інтереси, причому більш сильної країни, більш потужної, нині постіндустріальної культури.

Відомий російський глобаліст З.Бауман [8] критично відізвався про концепцію глокалізації, зауважуючи, що не може бути і мови про взаємоадаптацію культур, коли за сильними залишається ними ж визначене право тиску на ментальність і цінності. Тому опір нав'язуванню цінностям неминучий і з часом лише посилюється (приклад Іраку, Афганістану є тому підтвердженням).

Звичайно, такий опір послаблений, коли в країні вже наперед існував глокалізаційний синтез культур, як, скажімо, в Україні. Тут необхідно уточнити, що «дифузна інституціоналізація», яка характерна для України, на відміну від глокалізації і мультикультуралізму, пов'язана з проблемою ідентичності і «дефіцитом довіри» до цінностей власної культури (ефект меншовартості), породжує феномен «переходу», точніше «незавершеного переходу», в «інший» культурний простір. Такі приклади численні: щира прихильність буддизму, протестантизму, тощо у українців (як і у багатьох європейців, як і поширення цінностей західноєвропейської культури у представників східних культур) [9] – сьогодні поширене явище. Але це не означає прямого сприйняття іншої культури. Навіть «європейські цінності» сьогодні сприймаються українцями як щось стороннє, яким можна скористатися декларативно, якщо це потрібно для прагматики – задоволення економічних інтересів, але не обов'язково асимілюватись у цьому культурному середовищі.

Ураховуючи супротив культур і націй тиску потужних культур і економік, глобалізація і пропонує через вплив масових технологій, засобів комунікацій на життєдіяльність соціуму монополізацію, підпорядкування культурних і, зокрема, економічних, просторів, фактично, формування транскультури. Породженням такого впливу є взаємопов'язані феномени «віртуалізації економіки» і «віртуалізації суспільства», де не залишається місця ні індивідуалізму, ні комунітаризму, ні національному.

Тобто, з точки зору дієвого підходу до монополізації світового простору (чи простору національного) сьогоднішня «всесвітня» культура – це вид діяльності, який не визначає ідеологію і стратегію суспільного життя, а, навпаки, розмиває його грані. У цьому можна переконатись на прикладах країн, включених до світового простору на принципах універсалізму: зокрема в Україні сьогодні важко сформулювати прийнятну ідеологію, що відбивала б загальнонаціональні інтереси. І навпаки, обмежений доступ до свідомості населення країн периферії робить ідеологічну складову більш виразною, а з поглибленням розриву між бідними та домінуючими країнами, всередині домінуючих країн – він буде поглиблюватись, звужуючи ринок споживачів культури (як у матеріальному, так і ментальному сенсі) країн-монополістів.

Звернення до духовного потенціалу культури як способу збереження адекватності суспільства є «відповіддю» локальних культур на глобальний виклик і свідчить про неможливість формування нового, спільного для всіх культурного простору, на відміну від спільної транснаціональної матеріально-економічної інфраструктури, причому, не власної економічної культури, оскільки саме в цьому не зацікавлені домінуючі країни: очевидно, що ця незацікавленість і зумовлює лише транснаціоналізацію та монополізацію культури, але не забезпечує розмивання національної ідентичності.

Принцип зверхності особистого над соціумом, індивідуальних інтересів над суспільними по суті перетворений мондіалізмом в норму моралі, використовується провідниками «нового світового порядку», як знаряддя деморалізації членів суспільства. Спочатку їхня свідомість чисто технічно фрагментується і позбавляється критичності сприйняття настільки, що практично повністю перестає сприймати межу між реальністю і віртуальністю, і органічно вписується у анархічний світоглядний синкретизм – мікст споживацького прагматизму, граничного наукового раціоналізму і марновірства, як це можна зараз спостерігати в Україні. Це можна було б вважати природним наслідком перебування сучасної людини в умовах жорсткого культурного шоку, лавини інформації, достовірність якої неможливо встановити, і яка фатально травмує світосприйняття, деформує свідомість пересічними подіями, реальною і віртуальною дійсністю.

Захисну функцію щодо такого шоку мало б виконувати суспільство з його апаратом державного управління, передбачивши систему захисних заходів, проте на практиці відбувається абсолютно протилежне – скажімо, влада в Україні підігрує глобальним гравцям – деформує суспільну ідеологію, і ідеологія працює на деформовану, позаморальну, орієнтовану на принцип всесвітнього гедонізму владу. Така ідеологія обстоює «єдині цінності, з якими варто рахуватися людині – її життя, свобода слова і свобода переміщень». Проте, це може бути реалізоване лише за умови повної лояльності і підконтрольності управляючій системі, яка сама і визначає рівень цієї лояльності і підконтрольності – цю систему представляє надсвітова влада, що разом з монополізацією економічного простору монополізує це право. Тим самим підтверджується, що соціум з його комунітаризмом відмінюється взагалі і на зміну йому приходять інші, глобальний, «надсвітовим соціум», який насправді представлений обмеженою кількістю потужних і спроможних гравців, що монополізують увесь світовий простір. Цей особливий соціум, підпорядковуючи світ, не потребує адаптації інших менталітетів та цінностей до транскультури – він намагається їх зламати.

Це сучасні реалії, але не магістральна лінія взаємодії окремої країни з «новим світовим порядком», бо насправді системною домінантою соціального устрою є комунітаризм, який витікає із спільної ідентично-виразної культури, що визначає зміст загальнонаціонального інтересу. Такий інтерес не вписується в космополітичну ідеологію атомізації культурного і економічного простору, трактує усі так звані «компромісні рішення» і транскультуру, як такі, що завжди виявляються ідеологією сильнішого, спроможного диктувати свої умови.

Список використаних джерел:

1. Ермолаев А.В. От геополитики к геоэкономике — вызовы для национальных правительств. //Главред. – 2008. – 21.03.08.
2. Автор теорії академік НАН України Ю.М.Пахомов.
3. Лист Ф. (1789-1846).
4. Лист Ф. Национальная система политической экономии. – М.: Европа, 2005.
5. Бек У. Что такое глобализация? – М.:Прогресс-Традиция, 2001.
6. Crane D. Culture and Globalization. Theoretical Models and Emerging Trends. / Global Culture: Media, Arts, Policy, and Globalization. Edited by D. Crane, N. Kawashima and K. Kawasaki. – L. , N.Y. : Routledge, 2002. – P. 112.
7. <http://www.credo-new.narod.ru/current/html/11.htm> - _ednref14#_ednref14 – Robertson R. Globalization or Glocalization? / Globalization. Critical Concepts in Sociology. Edited by R. Robertson and K.E. White. Vol. 3. – L. , N.Y. : Routledge, Taylor and Francis Group, 2003. – P. 31.
8. <http://www.credo-new.narod.ru/current/html/11.htm> - _ednref15#_ednref15 – Бауман З. Глокализация, или кому глобализация, а кому локализация. / Глобализация: Контуры XXI века: Реф. сб. Отв. ред. Ю.И. Игрицкий, П.В. Малиновский. – М., 2002. – С. 134.
9. Див. більш детально: Глобализация и мультикультурализм. Отв. ред. Н. С. Кирабаев. – М.: РУДН, 2005; Madsen R. Global Monoculture, Multiculture, and Polyculture. // Social research. – 1993. – № 3. – P. 493-511.

УДК 316.422:339.92

КУЛІНІЧ О.М.,
Інститут світової економіки
і міжнародних відносин НАН України,
заступник директора з наукової роботи, к.е.н.

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА: ІНСТИТУЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Анотація. В статті здійснюється спроба дослідити особливості сучасного глобального середовища з акцентом на інституційний аспект даних процесів

Ключові слова: глобалізація, міжнародні організації, науково-технічний прогрес, інститути, інституції, інституціоналізм, економічний розвиток